

Smokkelen van brood

De eerste vermelding¹ van het smokkelen van brood.

De magistraat van Hulst merkt al enige jaren dat de burgers van Hulst aan het verarmen zijn, dat zij hun belastingen en andere lasten niet langer kunnen betalen. Aan deze grote armoede ligt het feit dat de neringdoende en ambachtlieden van dag tot dag niet meer bakken, slachten, enz. dan nodig is. Om daarin zoveel mogelijk te voorzien dat er voor de burgers voldoende is, wordt het aantal gildebroeders en/of zusters aangepast. Het aantal bakkers, dertien op dat moment zal verminderd worden naar acht. Omdat er voor dertien bakkers niet voldoende klandizie is deze beslissing genomen door de magistraat.

Hulst heeft door de jaren heen veel inliggende militairen gehad. Er werd regelmatig gewisseld door de diverse mogendheden die Hulst bezet had of verdedigde. Het merendeel van de garnizoenen hadden een eigen bakkerij bij zich. De leiding kocht de grondstoffen in om de manschappen te kunnen voeden. Het meel dat meekwam of hier is gekocht, werd door eigen volk, soldaten en zoetelaars² doorverkocht aan de bakkers of aan particulieren.

De uittocht van het Spaanse garnizoen uit Hulst, 5 november 1645. Links voor een zoetelaar die etenswaar verkoopt aan soldaten. In de optocht op de achtergrond zal zeker een mobiele bakkerij meerijden. Rechts achteraan de molen van Klinge.

Op 17 november 1657 is door het college van Hulst besloten dat er geen soldaten of zoetelaars meel mogen verkopen aan de bakkers of pasteibakkers die niet de voorgeschreven opleiding van twee jaar genoten hebben. Als er iemand van buiten meel wil verkopen, is dit toegestaan mits men lid wordt van het gilde en de contributie betaald van £ 0-10-0 Vlaams.

Smokkelen over water

¹ SAH 533X. Er zal voor die tijd zeker ook gesmokkeld zijn, maar de resolutieboeken voor 1646 zijn verloren gegaan en daarmee onmogelijk om het uit te zoeken.

² een militaire verkoopster van levensmiddelen

Maandag, 3 februari 1738 was het volledig college van Hulster Ambacht bijeen om te vergaderen over het smokkelen van brood.

De stedehouder Wouters las, uit naam van het college van Hulst, een schriftelijke memorie voor met de volgende inhoud:

Vrijdag, den 31 January 1738 omnibus praesentibus praeter de Heeren Johan van Anssum, en Felix Abraham Joly, schepenen.

Adriaen, en zijn zoon Kornelis de Boot, mitsgaders Pieter Volleman, zich geneerende met hunne Hoogaerzen mosselen, bot, en andere kleine zeevisch, te vangen, in de Hulstersche Vaert, en Kreeken, verklaeren ontelbaere maelen gezien te hebben, dat uit de drijvende schorre van S^t. Anna, door eene Kreeke, omtrent de huizing van Laureis Meurici, zoo met Hoogaerzen, als andere schuitjes, vervoert en aengebraght worden allerhande sluikgoederen van Boekweite meel, Brood, Mastellen, als anders, welke in Hulsterambacht, Axelambacht, en het Land van Goes, gesmokkelt, en in gebraght worden.

Zeggen ook geïnformeert te weezen, dat alle deeze sluikgoederen door eenen Klinkaert, bakker tot Stekenen, in het Land van Waes, met geheele karren van aldaer voor de voorszede Kreek, bij het huis van Meurici, worden aengebraght, en ook aldaer door eenen Jan Florijn, en anderen, afgehaelt.

Dat ook Faustinus Bats, woonende op de Hofstede, eertijds toegekoomen hebbende Joris Thijssen, gelegen in de zoogenaemde Wilde Landen, aen gemelde Smokkelaryen vast is, en die dezelfde, als onder anderen ook van zout, uit Zeelant, met zijn eigen schuit gepleegt heeft;

Dat eertijds Jan Florijn den groosten Facteur in het adresseeren, vervoeren, en leveren den sluigoederen geweest is;

Doch nu, door misvertrouwen in zijn persoon, eenen Pieter Kriekaert, op het veer van Stoppeldijk; Pleegende denzelven Florijn nu maer deezen ongeoorlofd handel voor zich zelven. Voorts verklaeren dezelve, dat zekeren Marijn Dekkers, woonachtigh bij steenbosch, zich mede met smokkelaryen geneert, en ophoudt.

Bij de resumptie van welke Memorie zijnde bevonden, dat twee van de daerin gementionneerde smokkelaers zijn woonachtigh op het territoir van Hulsterambacht, zoo is, na deliberatie, goedgevonden en verstaen, dat omtrent de voornoemde personen, en hunnen handel, zal worden gedaen een exact en nauwkeurigh onderzoek, en voorts in dit stuk zoodanigh eene ordre gestelt, om, zooveel moogelijk, alle zulle quaede en ongeoorlofde praktijken, niet alleen ten opzichte van de gemelde personen in het particulier, maer ook generalijk van alle anderen, die dezelve zouden willen onderneemen binnen den Lande van Hulsterambacht, te weeren, en met de daed te beuzen.

Dat dit verboden was, spreekt voor zichzelf en het stellen van maatregelen tegen deze manier van smokkelen zijn ook genomen en per direct ingegaan.

Na de vergadering van het college van Hulst op 4 november 1757 werd er samen met de baljuw³ gesproken over die personen en ingezetenen van Hulst die zich niet ontzien, om ondanks de plakaten van de landelijke overheid, dat het verboden is om met brood, meel en andere waren de belasting te ontduiken. Deze fraudeleuze werkwijze was ten nadele van de stad en de bakkers. Het verkopen van bakkerswaren ligt onder de prijs van de bakkers omdat er geen belasting over wordt betaald. De fraudeurs zullen worden overgedragen aan de baljuw en zullen de nodige straf krijgen.

Hendrik van Landwijk, oud grenadier korporaal, geboren te Aarschot, heeft vanuit De Klinge, Oostenrijks territoir, brood en meel de stad⁴ binnengesmokkeld. Totaal zo'n 80 pond. Dit brood en meel verkoopt hij aan soldaten. Zijn straf was niet misselijk, hij heeft een geseling op

³ ambtenaar binnen het stadsbestuur, veelal belast met de rechtspraak

⁴ Notulenboek Hulst van 31 januari 1758.

de blote rug tot bloedens toe gekregen en levenslang verbannen zowel uit Hulst als Hulster-ambacht.

Bij de magistraat van Hulster Ambacht kwamen er klachten binnen op 28 april 1772, over het smokkelen van brood. Het brood werd bij nacht en ontij binnen gebracht door vaartuigen. De boten kwamen aan op de Kauter(Nieuw-Namen) en waren afkomstig uit het Land van Waes. In Verrebroek, Kieldrecht en de andere omliggende plaatsen waren een paar mannen actief die het brood aan land brachten, dit gesmokkel moet stoppen daar dit nadelig is voor de bakkers binnen het Hulster Ambacht.

De griffier schreef een brief aan het departement van de Koningsdomeinen met het verzoek deze praktijken aan te kaarten bij de desbetreffende departementen. Het ontvangst van de brief werd bevestigd met een reactie op 6 mei 1772, vanuit Sint Niklaas liet de heer van Landegem weten dat het verzoek naar alle hoge officieren in het desbetreffende district is verzonden om er op toe te zien dat het smokkelen van brood moet stoppen. Dit is ten nadele van de molenaars en bakkers in zijn departement.

Een jaar later, 29 juni 1773, verbieden de baljuw en de burgemeester in gevolge een resolutie van de Edele Mogende de Heren Raden van Staten, in dato de 16 Juli 1655 en 10 Juni 1676, en van 29 juni 1773 dat er geen brood, biscuit en meel besteld mag worden uit Oostenrijks Vlaanderen, of uit andere vreemde territoiren, noch ingevoerd mag worden, dit op het verbeurt verklaren van het ingekochte en daarbij een boete van vijf en twintig stuivers op ieder pond Vlaams(kostprijs van het gesmokkelde).

Dit is ook van toepassing op de schippers, reizigers of vreemde arbeiders buiten Hulst of binnen de lande van Hulster Ambacht. Een brood wordt zonder meer belast met een bekeuring en verbeuren van het brood, biscuit of het meel.

Het smokkelen van brood, meel en andere zaken leek op zich een bezigheid die voor sommigen heel aantrekkelijk was. In de vergadering van 15 augustus 1774, van het college en de baljuw

Marketenster, schilderij van Andrien Moreau, 1843-1906

kam dit weer ter sprake. Ondanks de boete en lijfstraffen uitgevaardigd door de Edel Mogende Heren Raden van Staten der Verenigde Nederlanden en de diverse publicaties daarover. De verordening van 29 juni 1773 wordt nogmaals aan de pui van het stadhuis opgehangen in de hoop dat het frauderen zal stoppen. De overheid was coulant naar de smokkelaars toe daar de boete niet verhoogd werd.

Er zijn nog vele resoluties op te noemen die het smokkelen van brood verbieden, maar die allemaal meenemen is teveel van het goede.

Eerste Wereldoorlog

In een krant van april 1917 stond het onderstaande verhaal over het smokkelen van brood.

Een lastergeschiedenis

Te Hulst gaat het gerucht, dat een zoon van een daar gevestigde bakker, die veel brood naar België verzendt, gesmokkeld heeft.

De vader, die overtuigd is, dat het niet waar is, voelt zich over die laster beledigd en belooft per advertentie een beloning uit van f 25 aan diegene die kan aanwijzen de eerste verspreider van het lastergerucht, dat zijn zoon gesmokkeld heeft.

Al spoedig meldt zich aan de eigenaar van een café uit Nieuw-Namen, met twee getuigen, waaronder een soldaat-commies en belooft, op voorwaarde dat hij de f 25 krijgt, dat de eerste verspreider van het lastergerucht te zullen aanwijzen. Overeengekomen wordt, dat dit zal gebeuren tegenover de commandant der marechaussee, naar zijn bureau het gezelschap zich toen had begeven. In zijn tegenwoordigheid wordt nu als eerste verspreider van het lastergerucht aangewezen: de zoon zelf! Tableau.

Wat is toch het geval? In het café heeft de zoon namelijk in tegenwoordigheid van verschillende personen verteld, dat hij die dag het grootst bedrag van hen allen met het smokkelen van peper heeft verdiend.

Terwijl de een beweert er f 40 aan verdiend te hebben, een ander f 60, heeft hij gebluft, dat hij er f 80 aan verdiend heeft, ofschoon hij in 't geheel niet gesmokkeld heeft, doch alleen maar heeft zitten opjutten.

De vader staat er verslagen bij en dat die opjutterij van zoonlief hem f 25 plus de advertentiekosten heeft gekost en heeft de zoon zelf de naam van de smokkelaar bezorgd.

Dit bovenstaand verhaal is ook weer een van de vele verhalen over het smokkelen van brood, meel, boter, enz. Daar is alleen al een boek over te schrijven en dat zal voor een andere keer zijn.

Mobiele bakkersoven.